

реалізації соціальної функції держави. *Соціальне право*. 2022. № 4. С. 5–11. doi:10.32751/2617-5967-2022-04-01.

9. Булах С.М. Спеціальні принципи правового регулювання переведення і переміщення працівників в умовах переходу до ринкової економіки. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2014. № 3. С. 58–68.

10. Кісельова О.І. Принципи правового регулювання трудових відносин в сучасних умовах. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2015. № 16. С. 425–431. doi:10.32837/npuola.v16i0.438.

11. Паньков Д.А. Принципи правового регулювання колективних трудових відносин. *Актуальні проблеми держави і права*. 2004. Вип. 22. С. 797–802.

12. Чорна К.П. Принципи правового регулювання трудових відносин, які закріплені в проекті Трудового кодексу України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2015. № 4 (2). С. 41–44.

УДК 341.1/8

DOI: 10.32751/2617-5967-2024-01-28

Колупасв А.П.

адвокат

НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ІНВЕСТИВАННЯ ТА ДОДАТКОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНВЕТОРІВ

Стаття присвячена аналізу нових можливостей для інвестування та додаткових механізмів захисту прав інвесторів в Україні станом на 2020 рік. Автор детально розглядає заходи, спрямовані на покращення інвестиційного клімату, зокрема активізацію процесів приватизації державних підприємств через спрощення та підвищення прозорості процедур. Також обговорюються реформи в сфері оренди державного та комунального майна, які спрощують доступ інвесторів до ресурсів та зменшують бюрократичні перешкоди. Особливу увагу приділено впровадженню прозорих механізмів надання спеціальних дозволів на користування надрами. Стаття висвітлює законодавчі ініціативи, такі як створення Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради з питань захисту прав інвесторів та запуск програми «Investment panny», які покликані забезпечити додатковий захист та підтримку для інвесторів. Автор підкреслює важливість комплексного підходу до реформування інвестиційної сфери та необхідність стабільності законодавства для стійкого економічного розвитку України.

Ключові слова: покращення інвестиційного клімату, приватизація державних підприємств, захист прав інвесторів, оренда державного та комунального майна, прозорість процедур приватизації.

The article is dedicated to the review of new investment opportunities and additional mechanisms for protecting investors' rights in Ukraine as of 2020. The author thoroughly examines the measures aimed at improving the investment climate, particularly the activation of state enterprise privatization processes through simplifying and enhancing the transparency of procedures. The article also discusses reforms in the area of leasing state and municipal property,

which simplify access to resources for investors and reduce bureaucratic obstacles. Special attention is given to the implementation of transparent mechanisms for granting mining permits. The article highlights legislative initiatives such as the creation of a Temporary Special Commission of the Verkhovna Rada on the Protection of Investors' Rights and the launch of the "Investment Nanny" program, which aim to provide additional protection and support for investors. The author emphasizes the importance of a comprehensive approach to reforming the investment sector and the need for legislative stability for sustainable economic development in Ukraine.

Key words: *improvement of the investment climate, privatization of state enterprises, protection of investor rights, rental of state and municipal property, transparency of privatization procedures.*

Покращення інвестиційного клімату на сьогодні є одним з завдань, що анонсується українською владою як пріоритетне. Протягом останнього часу для залучення нових інвесторів та удосконалення механізмів захисту інвестицій уже запроваджено та планується запровадити ряд заходів, у тому числі на законодавчому рівні. Частина таких заходів покликані створити для бізнесу нові можливості для інвестування, відкривши нові та розширивши існуючі сфери для здійснення інвестицій. Інша ж частина таких заходів, як очікується, повинні забезпечити покращення інвестиційного клімату в цілому, полегшивши та зробивши більш прозорим ведення бізнесу і надавши інвесторам більш надійні механізми захисту їх прав. Зупинимось на окремих з таких нововведень – вже започаткованих та запланованих для реалізації у найближчій перспективі.

Як відомо, в Україні велика кількість підприємств, у тому числі наділених значними майновими комплексами, в силу різних причин протягом тривалого часу використовуються недостатньо ефективно. Як показала практика, ресурсу держави та її органів було недостатньо, щоб організувати ефективне управління цими підприємствами, враховуючи їх кількість та відсутність відповідної системи їх обліку. Тому, потреба у запровадженні активних та прозорих процедур їх передання приватним інвесторам обговорювалася вже досить давно, однак активні кроки у цьому напрямку було розпочато відносно нещодавно.

Так, з початку 2020 року в Україні триває активна підготовка та старт розпочатої урядом масштабної програми приватизації державних підприємств. Загалом понад тисячу державних підприємств вже визначено для проведення приватизації, з них понад 500 вже підготовлено до приватизації та передано до Фонду державного майна України для початку процедур приватизації.

Для того, щоб зробити приватизаційні процеси більш прозорими, максимально обмежити корупційні ризики та посилити захист прав інвесторів, ще 18 січня 2018 року було прийнято новий Закон України № 2269-VIII «Про приватизацію державного і комунального майна», до якого протягом першого року його дії було внесено ряд змін та доповнень, спрямованих на його удосконалення [1].

У цілому, серед помітних нововведень, запроваджених Законом № 2269-VIII, можна відзначити скасування складної багаторівневої класифікації об'єктів приватизації, яка передбачала шість груп і два види, натомість запроваджено поділ лише на дві групи - об'єкти малої та великої приватизації з простими критеріями їх розмежування. До об'єктів великої приватизації віднесено об'єкти державної або комунальної власності, вартість активів яких згідно з даними фінансової звітності за останній звітний рік перевищує 250

мільйонів гривень. Усі інші об'єкти віднесено до об'єктів малої приватизації [1].

Законом № 2269-VIII також систематизовано, спрощено та уніфіковано процедури приватизації державного і комунального майна, зроблено їх значно більш прозорими для інвесторів. Так, об'єкти малої приватизації продаються виключно на електронних аукціонах, порядок проведення яких затверджується Кабінетом Міністрів України. Об'єкти великої приватизації також можуть бути продані лише на аукціонах у встановленому урядом порядку, за виключенням винятків, прямо передбачених законом, коли інвестор має право викупити відповідний об'єкт поза конкурсною процедурою. Наприклад, це можливо, якщо інвестор до приватизації орендував об'єкт інвестування та значно його поліпшив – у такому разі він матиме право на його викуп поза конкурсною процедурою, згідно з порядком, передбаченим законом. Одночасно, нормативно врегульовано процедури укладення договорів купівлі-продажу з інвесторами, які придбають об'єкти приватизації, та процедури внесення змін до таких договорів.

Інформація про усі доступні до продажу об'єкти приватизації – як великої, так і малої – розміщується у відкритому доступі, на веб-сайті Фонду державного майна та веб-сторінках електронних майданчиків для відповідних торгів. Таким чином, створено законодавче підґрунтя для мінімізації корупційних ризиків та для значного спрощення процесів приватизації.

З 01.02.2020 було введено в дію новий Закон України «Про оренду державного та комунального майна» № 157-IX від 03.10.2019 [2]. Закон № 157-IX заміняє собою попередній застарілий закон у відповідній сфері та прийнятий з метою підвищення ефективності орендних відносин, спрощення та осучаснення процедури оренди державного та комунального майна, забезпечення конкурентоспроможності державного та комунального майна у відносинах оренди та спрямований на пошук економічного розвитку процесів, залучення додаткових інвестицій, посилення захисту прав орендарів тощо.

Законом № 157-IX запроваджуються нові механізми передачі майна орендарю шляхом проведення електронного аукціону, встановлюються засоби запобігання зловживанням при передачі державного та комунального майна в оренду тощо. Очікується, що з прийняттям Закону № 157-IX також буде знижено корупційні ризики у відповідній сфері, і покращить інвестиційний клімат у сфері оренди державного та комунального майна.

Значний крок у бік підвищення прозорості зроблено й у сфері надання спеціальних дозволів на видобуток корисних копалин Державною службою геології та надр. Так, до 1 жовтня 2020 року продовжено запроваджену у 2018 році експериментальну процедуру, згідно з якою спеціальні дозволи на користування надрами продаються Державною службою геології та надр виключно на аукціонах в системі ProZorro. Для цього Кабінетом Міністрів України постановою від 23 жовтня 2019 року № 960 викладено у новій редакції Тимчасовий порядок реалізації експериментального проекту із запровадження проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами шляхом електронних торгів [3]. Очікується, що й у подальшому така практика продажу спеціальних дозволів на надрокористування шляхом публічних аукціонів має продовжуватись, та з експериментальної має стати постійною. У якості позитивного нововведення можна відзначити й те, що інформація про усі спеціальні дозволи на користування надрами, доступні до придбання, на сьогодні є відкритою та розміщується у публічному доступі.

Намагаючись спростити та зробити більш прозорими процедури залучення інвестицій, держава планує здійснити й ряд кроків щодо покращення інвестиційного клімату та посилення гарантій захисту прав інвесторів. Так, у складі Верховної Ради найближчим часом планується створення окремої Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань захисту прав інвесторів (zareestrovaniy та очікує розгляду Верховною Радою відповідний законопроект). Метою комісії буде реформування законодавства, яке стосується інвестиційної діяльності, його систематизація, а також побудова надійної системи захисту прав інвесторів на законодавчому рівні. Одночасно, розробляється та планується до прийняття ряд законопроектів, які передбачають надання інвесторам додаткових податкових пільг, у тому числі з податку на прибуток. Досить активно обговорюється урядом анонсована Президентом України та планована до запровадження найближчим часом програма захисту прав та сприяння інвесторам Investment nanny. Програма передбачає, що кожному інвестору, який здійснить інвестицію в Україну у розмірі 100 мільйонів доларів США або більше, буде забезпечено окремий контракт з державою, згідно з яким інвестору буде надано персонального менеджера (Investment nanny), доступного у форматі «24 на 7», який буде надавати інвестору необхідні консультації, сприяти у веденні діалогу з відповідними органами та вирішенні проблемних питань інвестора у правовому полі.

Перелічені законодавчі заходи значно розширюють поле для інвестицій, надаючи інвесторам широкі можливості на конкурентних засадах отримати у власність або оренду нові об'єкти для ведення бізнесу. Також, хотілося б очікувати, що розпочаті та заплановані владою заходи дійсно посилення призведуть до покращення інвестиційного клімату. Поряд з цим, необхідно розуміти, що здійснення таких окремих заходів, навіть позитивних, у короткостроковій перспективі, на наш погляд, поки що може розглядатися інвесторами все ще як допоміжний стимул для активізації своєї діяльності, у той час як першочерговою залишається потреба у стабільності законодавства та практики його застосування, а також у реальному забезпеченні верховенства права. Визнаючи певні позитивні зрушення у цьому напрямку, слід відзначити, що вагомою залишається потреба у комплексній правовій підтримці при веденні бізнесу, прийнятті та реалізації рішень щодо започаткування нових та розширення існуючих інвестиційних проектів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про приватизацію державного і комунального майна: Закон України від 18.01.2018 № 2269-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 12. ст. 68. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19#Text>.
2. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 03.10.2019 № 157-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2020. № 4. ст.25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-20#Text>.
3. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2018 р. № 848: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.10.2019 № 960. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2019-%D0%BF#Text>.